

Titlul (Nemuritorii care joacă destinul lumii într-o partidă de *go*, joc a cărui tăbile numără tot atâtea pătrățele câte zile are anul), aluziile mitice, simbolurile (admirabilul poem erotic al luptei și împunării finale dintre scoică și sfircioc, alt de valoros pentru prefigurarea, în psihologia Extremului Orient, a descoperirilor ulterioare făcute de dr. Sigmund Freud), realismul social cel mai dur (părinți care-și vînd fiicele caselor de prostituție, împinși la aceasta de sărăcie), referirile la filozofia budistă împrumută textului un aer straniu — niciodată inaccesibil, ci numai mijloc de accentuare a densității. Nuanțe psihologice de o precizie și o minuție dintre cele mai realizate în literatura dramatică își găsesc expresia într-o formulă teatrală deseori adecvată — desigur, întîmplător — normelor din teatrul occidental: replica scurtă și cu un conținut afectiv și psihologic în continuă transformare, schimbarea locului acțiunii de la un tablou la altul, structura dihotomică-antonomimică (o realitate cu două fețe simultan opuse: un mic derbedeu e, de fapt, fiu de samurai; își cunoaște mama, dar n-are voie s-o recunoască, în public; tatăl său nu-l cunoaște, dar îi solicită un sacrificiu suprem, structură ce se reflectă în aceeași piesă, *Yosaku din Tamba*, și asupra lumii obiectelor: „fereastra era, noaptea, punte spre plăceri; pentru noi, care sîntem gata să murim, e poarta de fier a iadului“, p. 75), accentul pus pe acțiunea fizică; toate acestea, însumate observației cu caracter etic (preocuparea dominantă a omului este cea care-i clădește destinul: *Yosaku*, pătimaș al jocului de noroc, va decădea pînă la obsesia sinuciderii, iar aforistic: „Norocul sau ghinionul depinde de om și nu de stele“, p. 156—157), toate aceste mijloace, spuneam, participă la o operă realistă complexă, în foarte multe sensuri, premergătoare. („Va trece un sfert de secol pînă cînd despre o piesă de teatru europeană se va putea spune că „*pentru prima dată*, viața comercială de fiecare zi devine tema unei tragedii“,“ p. 15, aflăm, din nou, din *Prefață*). Aceasta nu înseamnă că mijloacele teatrului oriental nu-și găsesc loc în această sinteză: vezi rolul *Prezentatorului*, incorporînd atît corul antic european, cît și indicațiile autorului (vom reveni asupra acestuia într-un studiu).

În încheiere, să subliniem că personajele lui Chikamatsu Monzaemon constituie complexe portrete psihologice.

Traducerea, din engleză, a Angelei Hondru ne propune lectura unui mare clasic universal, în stralele unei limbi românești de înaltă ținută. Deocamdată singura nedumerire privind această tălmăcire ne este provocată de titlul: *Bă-*

tălia de la Coxinga. Coxinga este numele unui general și nu al unui loc geografic. Dar nu dorim ca această interpretare grăbită a prepoziției englezești *of*, probabil, să umbrească satisfacțiile cititorului cărții fascinante a lui Chikamatsu Monzaemon.

Mihai RĂDULESCU

VICTOR CRĂCIUN :

„Scena undelor“

Cu volumul „Scena undelor“ (Ed. Eminescu, colecția Masca, 1980), harnicul cercetător al evoluției radiodifuziunii române, Victor Crăciun, adaugă o nouă contribuție, de data aceasta, cu privire la teatrul radiofonic. Reluînd preocupări din studii mai vechi, autorul procedează la o mai completă structurare didactică a materialului, la un demers documentar mai riguros.

Utilă în ordinea informației retrospective, investigația cuprinsă în cele aproape 200 de pagini ale volumului constituie o sinteză necesară în vederea elaborării unei viitoare istorii a teatrului radiofonic. „Scena undelor“ reface, așadar, drumul sinuos al constituirii și afirmării, prin modalități proprii, a acestei autentice instituții care a devenit „teatrul nevăzut“ în cei 50 de ani de dezvoltare a sa, adică aproape imediat după introducerea radiofoniei în țara noastră. Strădaniile pentru formarea unui repertoriu adecvat, pentru găsirea unor scenarii special scrise, paralel cu adaptarea și difuzarea valorilor reprezentative ale dramaturgiei clasice, naționale și universale, colaborarea, încă de la început, a unor prestigioși oameni de teatru — dramaturgi, regizori, actori —, alcătuirea unui corp specializat de realizatori și colaboratori, maturizarea și profesionalizarea teatrului radiofonic, biruințele și dificultățile acestuia, apelul la tradiția literară și promovarea noii literaturi dramatice fac obiectul acestui volum care, în ciuda unor scăderi (absența unei nuanțări a judecății critice, de valoare, a repertoriului, a direcțiilor acestuia, mai ales în perioada recentă, lipsa unui indice de autori etc.), devine o pledoarie pentru expresivitatea cuvîntului rostit, pentru scena acustică, pentru perenitatea teatrului.

Petre BRAȘOVEANU